

Brüsszel, 2020.9.10.
COM(2020) 492 final

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

**Tizedik jelentés a végrehajtási állapotról és a végrehajtási programokról (a települési
szennyvíz kezeléséről szóló 91/271/EGK irányelv 17. cikkében előírtak szerint)**

{SWD(2020) 145 final}

Tartalomjegyzék

ÖSSZEFOGLALÓ	2
1. SZAKPOLITIKAI HÁTTÉR	4
2. MEGFELELÉSI ARÁNY AZ EU-BAN	5
2.1 Megfelelési tendenciák	7
3. VÉGREHAJTÁSI ÁLLAPOT – CÉLÉRTÉKTŐL VALÓ TÁVOLSÁG	8
3.1 A szennyvíz összegyűjtése	8
3.1.1 Egyedi rendszerek vagy más megfelelő intézkedések	9
3.2 Másodlagos vagy biológiai kezelés	10
3.3 Szigorúbb követelményeket kielégítő vagy harmadlagos kezelés	11
3.3.1 Érzékeny területek tagállamok általi kijelölése	12
4. NEMZETI VÉGREHAJTÁSI PROGRAMOK	14
5. A MEGFELELÉS ELŐMOZDÍTÁSA	15
5.1 Beruházások támogatása és finanszírozása	15
5.1.1 Finanszírozási stratégiák	15
5.1.2 Uniós finanszírozás	17
5.2 Jogérvényesítés	17
6. A VÍZI KÖRNYEZETRE GYAKOROLT HATÁS	18
7. KÖVETKEZTETÉSEK	18

ÖSSZEFOGLALÓ

A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv fontos szerepet játszik abban, hogy az EU-t az európai zöld megállapodásban meghirdetett szennyezőanyag-mentességi célkitűzés elérésére ösztönözze¹.

Megköveteli a tagállamoktól annak biztosítását, hogy az agglomerációk (kis- és nagyvárosok, városi települések) megfelelő módon összegyűjtsék és kezeljék a szennyvizet, ami egyébként szennyezné a folyókat, a tavakat és a tengereket. Ezáltal a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv kulcsfontosságú szerepet tölt be az emberi egészség védelme és a vízi ökoszisztémák általános ellenálló képességének fenntartása terén. Fontos szerepet játszik továbbá a körforgásos gazdaságban a tisztított szennyvíz és szennyvíziszap újrafelhasználása, megújuló energia előállítás, valamint tápanyagok újrafeldolgozása révén.

Ez a 10. kétéves jelentés a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv és a tagállami beruházási programok tagállamok általi végrehajtásáról. A jelentés a 2016-os évre vonatkozik, és több mint 23 600 agglomerációra terjed ki, ahol az emberek (és korlátozott mértékben az ipar) 612 millió lakosegyenértéknek megfelelő mennyiségű szennyvizet termelnek. Az elmúlt évtizedben javult az EU-ban a települési szennyvíz gyűjtése és kezelése, a megfelelési arány 95 % a gyűjtés, 88 % a másodlagos (biológiai) kezelés és 86 % a szigorúbb követelményeket kielégítő tisztítás (foszfor és nitrogén eltávolítása) tekintetében. Mindazonáltal még mindig van tennivalónk a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való teljes megfelelés eléréséig. Néhány tagállamban továbbra is jelentős a célértéktől való távolság: 6,6 millió lakosegyenértéknek (1 %) megfelelő mennyiségű települési szennyvíz összegyűjtésére nem kerül sor, 37 millió lakosegyenértéknek (6 %) megfelelő mennyiségű összegyűjtött szennyvíz nem kellően jól kezelt a másodlagos kezelésre vonatkozó előírások teljesítéséhez, míg közel 32 millió lakosegyenértéknek (8 %) megfelelő mennyiség esetében nem teljesülnek a szigorúbb követelményeket kielégítő tisztításra vonatkozó előírások. Ez azt jelenti, hogy az EU-ban vannak olyan agglomerációk, ahol szükség van az infrastruktúra kiépítésére vagy fejlesztésére. Rendszeresen indulnak kötelezettség-szegési ügyek meg nem felelés esetén.

Továbbra is a finanszírozás és a tervezés jelenti a legfőbb kihívást a vízszolgáltatási ágazat számára. A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való megfelelés biztosításához szükséges beruházások összértéke az összes tagállam (akkor még az Egyesült Királysággal együtt) 2016-os becslése szerint csaknem 229 milliárd EUR. Hasonlóak az OECD becslései is, miszerint az uniós országoknak és az Egyesült Királyságnak 2020 és 2030 között még további 253 milliárd EUR összeget kell költenie a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való megfelelés elérése és fenntartása érdekében. Számos tagállam jelenlegi költségei túl kevésnek bizonyultak a hosszú távú megfelelés eléréséhez és fenntartásához.²

A 10. jelentésben szereplő adatok nem csupán a végrehajtás elemzésére, de az irányelv értékelésére is szolgáltak. A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv REFIT-értékelés

¹ A Bizottság közleménye, Az európai zöld megállapodás (COM/2019/640): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

² OECD, 2020. A szükséges beruházásokra és a finanszírozási kapacitásra vonatkozó becslések a vízzel kapcsolatos beruházások terén az EU tagállamaiban: https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/economics/OECD_study_en.htm

tárgyát képezte. Az eredményeket 2019-ben tették közzé.³ Az értékelés megállapításaira reagálva a Bizottság hatásvizsgálatot indított, melynek során felméri azokat a szakpolitikai lehetőségeket, amelyekkel a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv felkészíthető a jövő elvárásaira.

³ A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv értékelése (SWD(2019)701): <https://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/pdf/UWWTD%20Evaluation%20SWD%20448-701%20web.pdf>

1. SZAKPOLITIKAI HÁTTÉR

A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv⁴ fontos szerepet játszik abban, hogy az EU-t az európai zöld megállapodásban meghirdetett szennyezőanyag-mentességi célkitűzés elérésére ösztönözze⁵. A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv a víz-keretirányelv⁶ keretében sorra kerülő „alapvető intézkedés”. Jelentős szerepet tölt be az EU-ban található víztestek állapotának javításában, az ökoszisztémák ellenálló képességének növelésében és a biológiai sokféleség védelmében. Tekintettel arra a komoly kihívásra, amit az EU-ban található víztestek jó állapotának legkésőbb 2027-ig történő biztosítása jelent, nagyon fontos a települési szennyvíz hatékony gyűjtése és kezelése. Ez szerepet játszik az emberi egészség védelmében is, pl. a szennyvíz megfigyelése hozzájárult a Covid19 kimutatásához a világméretű járvány előtt és közben, és korai előrejelzést nyújthat az egészségügyi hatóságok számára⁷.

A vízszolgáltatási ágazat fontos az európai zöld megállapodás számára, ami fenntartható növekedés és munkahelyek teremtése mellett a klímasemlegesség elérésére és a szennyezés kiküszöbölésére irányuló uniós törekvések eléréséhez szükséges intézkedés. A szennyvízágazat hozzájárulhat a körforgásos gazdasághoz a tisztított szennyvíz és szennyvíziszap újrafelhasználása, megújuló energia előállítása, valamint tápanyagok újrafeldolgozása révén.

A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv továbbá újabb lépést jelent az ENSZ fenntartható fejlesztési céljai, különösen a 6. fenntartható fejlesztési cél – a tiszta vízhez és köztisztasághoz való általános hozzáférés – elérése felé vezető úton.⁸ Világszerte 2,4 milliárd ember (akik közül körülbelül 10 millióan az EU-ban élnek) nem rendelkezik hozzáféréssel jobb köztisztasági létesítményekhez. Az EU innovatív megoldások és zöld technológiák forrását jelenti világszerte a vízszolgáltatási ágazat számára; a világ 15 legnagyobb vízszolgáltató társasága közül 8 európai uniós székhellyel rendelkezik.⁹

2020-ban a Bizottság hatásvizsgálatot indított azon szakpolitikai lehetőségek felmérése érdekében, amelyekkel a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv felkészíthető a jövő elvárásaira. Erre a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek a víz-keretirányelv, annak származékos irányelvei és az árvízvédelmi irányelv célravezetőségi vizsgálatával párhuzamosan végzett értékelésére adott válaszként került sor 2019-ben.

⁴ A Tanács irányelve a települési szennyvíz kezeléséről (91/271/EGK): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1581334912523&uri=CELEX:01991L0271-20140101>

⁵ A Bizottság közleménye, Az európai zöld megállapodás (COM/2019/640).

⁶ Víz-keretirányelv (2000/60/EK): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02000L0060-20141120>

⁷ <https://ec.europa.eu/jrc/en/science-update/call-notice-feasibility-assessment-eu-wide-wastewater-monitoring-system-sars-cov-2-surveillance>

⁸ Egyesült Nemzetek, fenntartható fejlesztési célok: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/water-and-sanitation/> és <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/clean-water-and-sanitation>

⁹ A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv értékelése (SWD(2019)701).

2. MEGFELELÉSI ARÁNY AZ EU-BAN

Ez a 10. kétéves jelentés a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv és a tagállami beruházási programok tagállamok általi végrehajtásáról.¹⁰ A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv 15. és 17. cikkében foglalt követelmények alapján összefoglalja a 2016-os évre vonatkozóan szolgáltatott adatok értékelését.

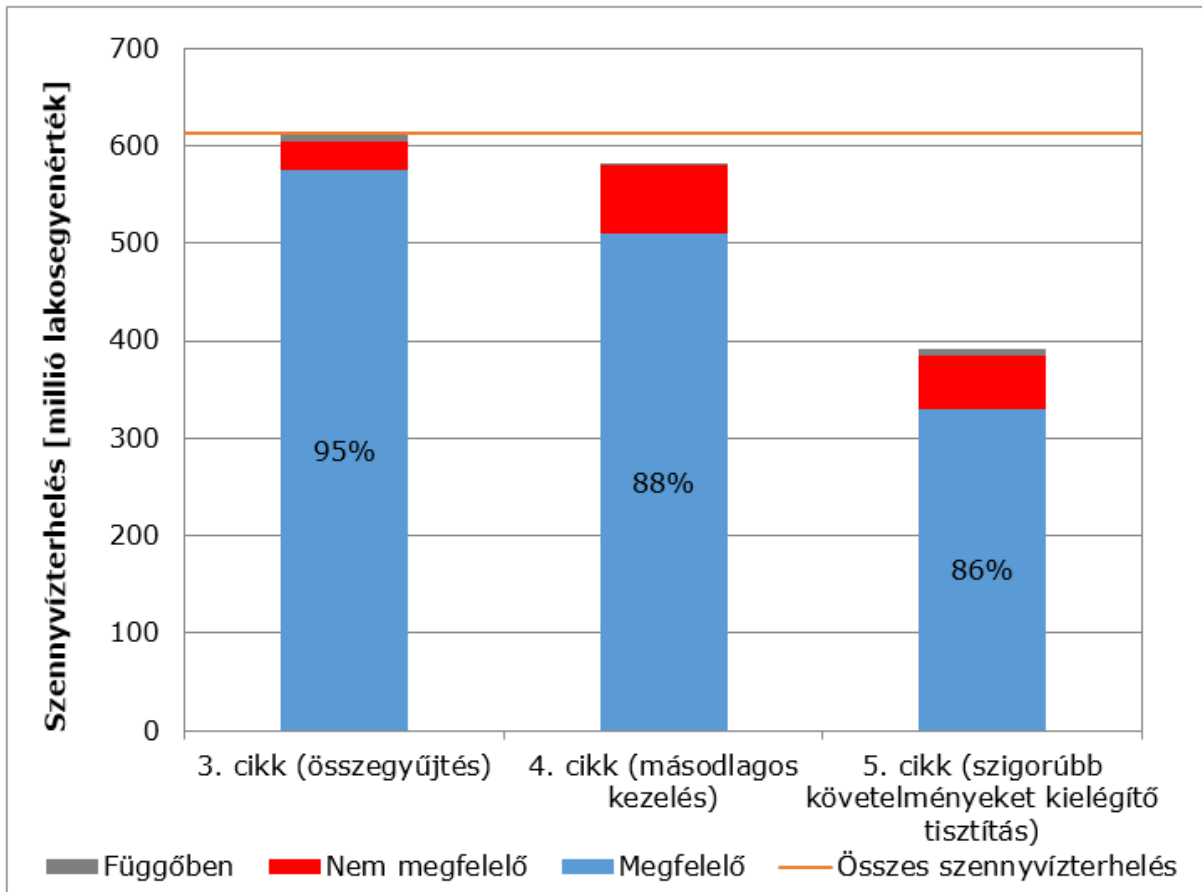
A települési szennyvíz gyűjtése és kezelése javult. Ugyanakkor azonban még nem valósult meg a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való teljes körű megfelelés az EU egész területén.

2016-ban az EU magas megfelelési arányokat ért el:

- 95 % a gyűjtés tekintetében (gyűjtőrendszerek és egyedi rendszerek vagy más megfelelő intézkedések révén);
- 88 % a másodlagos kezelés (biológiai kezelés) tekintetében;
- 86 % a másodlagos kezelésnél szigorúbb követelményeket kielégítő tisztítás tekintetében (többnyire foszfor és/vagy nitrogén eltávolítása a 10 000 lakosegyenértéknél nagyobb agglomerációk esetében, amelyek érzékeny területekre és azok vízgyűjtő területeire bocsátanak ki szennyvizet).

Amint az alábbi ábrán látható, nem kell az összes összegyűjtött szennyvizet ugyanolyan mértékben vagy a 4. és az 5. cikkben foglalt követelményeknek megfelelően megtisztítani. A tisztítás szükséges szintje az agglomeráció méretétől függ, valamint annak a víztestnek az érzékenységtől, amelybe a szennyvizet kibocsátják.

¹⁰ A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv szerinti, 2016-ra vonatkozó adatok magukban foglalják az Egyesült Királyságból származó adatokat is. Nem tartalmazzák azonban a Horvátországra vonatkozó adatok többségét, mivel 2016-ban Horvátországra nem vonatkoztak megfelelési kötelezettségek.

1. ábra: A 3., 4. és 5. cikkben foglalt követelményeknek való 2016-os megfelelési arány az EU-ban [az adott cikkben foglalt követelményeknek megfelelő agglomerációk százalékos szennyvízterhelése]

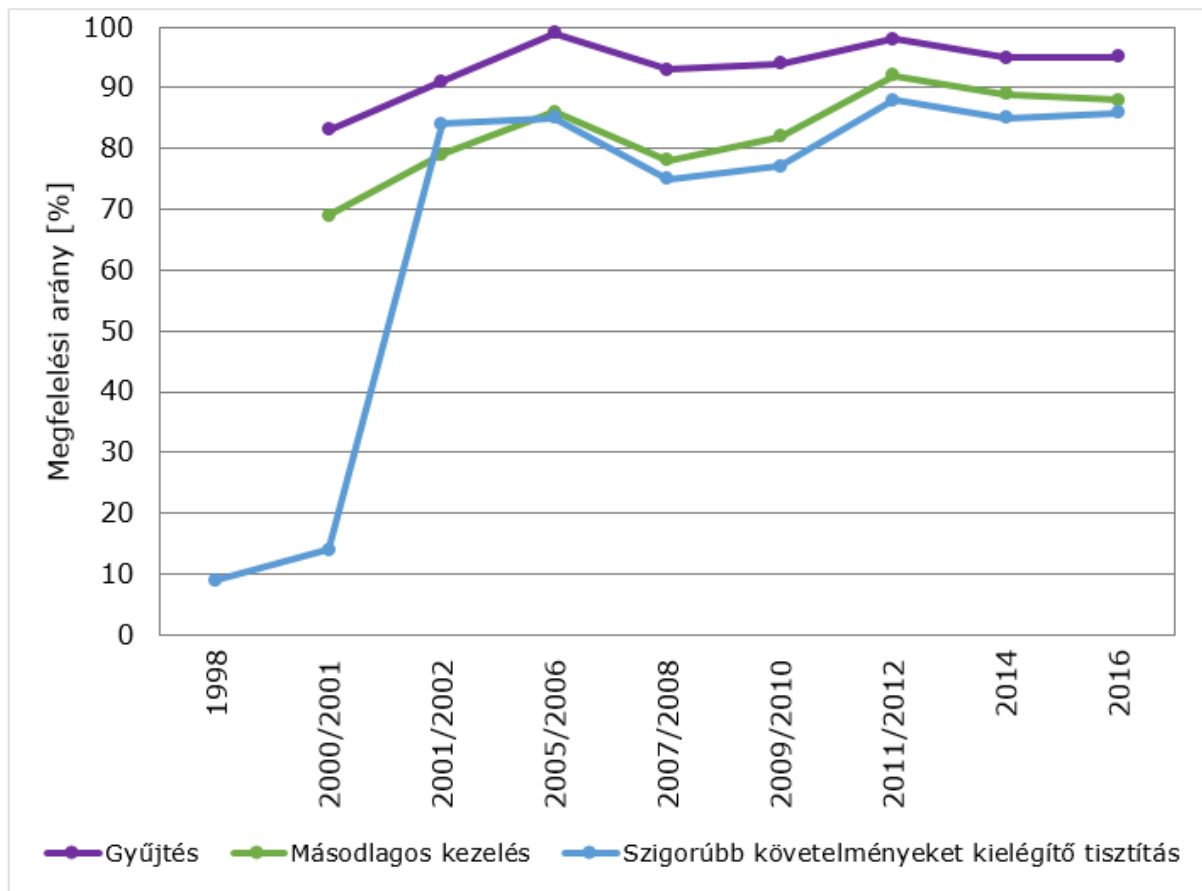
A függőben lévő (szürke) az újonnan kijelölt érzékeny területeken keletkező szennyvíz esetén alkalmazandó átmeneti időszakokra vonatkozik. A 5. cikkre vonatkozó megfelelési arány az 5. cikk (4) bekezdésében foglaltakat alkalmazó tagállamok adatait tartalmazza.

2016-ban a tagállamok több mint 23 600, legalább 2 000 lakosegyenértéket képviselő agglomerációról tettek bejelentést. Ezek az agglomerációk **612 millió** lakosegyenértéknek megfelelő szennyvízterhelést eredményeztek, ami leginkább háztartási forrásokból származik, de ipari szennyvizet és elfolyó csapadékvizet is tartalmaz. Az ipar részesedése korlátozott, viszont az ipari szennyvíz olyan szennyező anyagokat tartalmazhat, amelyeket települési szennyvíztisztító telepek kevésbé hatékonyan távolítanak el. 2014-hez képest 1,5 %-kal több szennyvíz keletkezett. A meglévő tisztítótelepek tisztítási kapacitása (783 millió lakosegyenérték) meghaladja a jelenleg keletkező szennyvízterhelés szintjét, ezáltal képesek megbirkózni a telepre belépő terhelés változásaival és nagyobb igényeket kielégíteni a jövőben.

Az EU szennyvízterhelésének csaknem 90 %-a a 10 000 lakosegyenértéket meghaladó agglomerációkban keletkezik; fele nagyvárosokból származik (52 % 100 000 lakosegyenértéket meghaladó agglomerációkból). Ez ösztönözheti a tagállamokat arra, hogy beruházásaikat a nagyobb (10 000 lakosegyenértéket meghaladó) agglomerációkban lévő nem megfelelő szennyvíz-infrastruktúrára összpontosítsák.

2.1 Megfelelési tendenciák

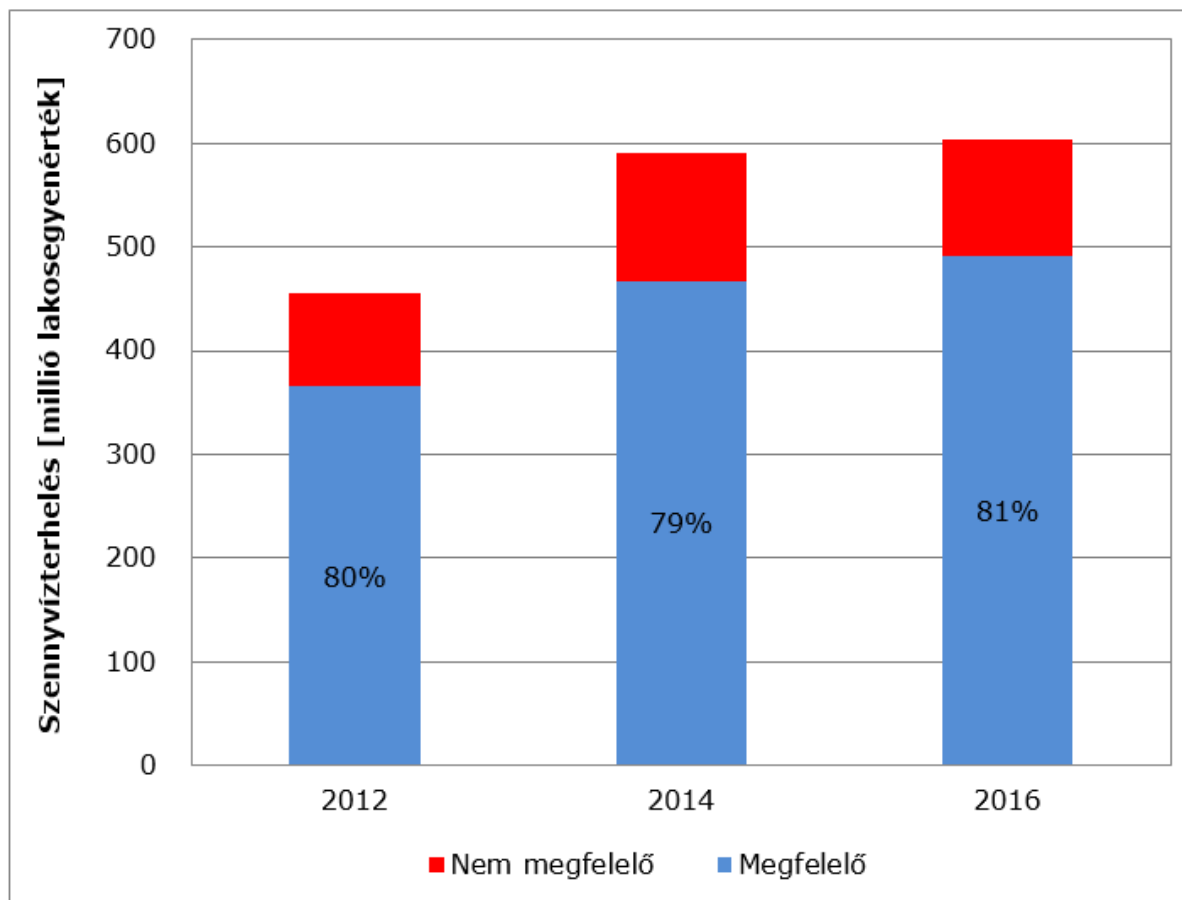
A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv elfogadása óta jelentős előrelépés történt annak végrehajtása, valamint a 3., 4. és 5. cikknek való megfelelési arányok terén.

2. ábra: A 3., 4. és 5. cikknek való megfelelési arányok korábbi tendenciái (1998–2016)

Az elmúlt években stabilizálódott a megfelelési szint. 2016-ban a 3. cikknek való megfelelés a 2014-es szinttel azonos szinten maradt, miközben a 4. cikkre vonatkozó arány 1 %-kal visszaesett, az 5. cikkre vonatkozó arány pedig 1 %-kal emelkedett. A 2016-os adatok teljesebb körű áttekintést adnak, mint a 2014-es adatok, mivel 2016-ban számos tagállam (pl. Lengyelország, Magyarország és Szlovénia) elérte a végső határidőt. Így a megfelelési arány kiszámítása során több adatot lehetett figyelembe venni.

A 3., 4. és 5. cikkre vonatkozó megfelelési arány értékek összevonásával egyetlen számot kapunk. Az EU teljes megfelelési aránya nőtt, és 2016-ban 81 % volt.

3. ábra: A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való megfelelés aránya az EU-ban, 2012–2016 [százalékos szennyvízterhelés az előírásokat az adott évben teljesítő agglomerációkban] * a 2012-es oszlop a 2010–2012 közötti adatokat mutatja

3 VÉGREHAJTÁSI ÁLLAPOT – CÉLÉRTÉKTŐL VALÓ TÁVOLSÁG

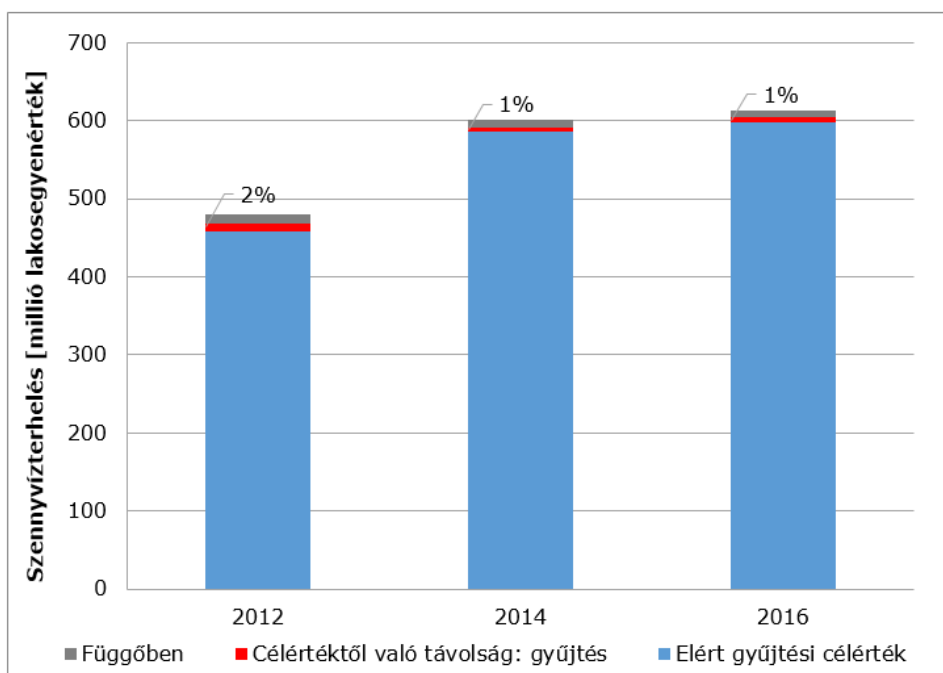
A „célértéktől való távolság” a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvben meghatározott előírások teljesítéséhez szükséges további erőfeszítések mértékét jelző mutató.

3.1 A szennyvíz összegyűjtése

- A szennyvízterhelés **1 %-a** (körülbelül **6,6 millió** lakosegyenértéknek megfelelő mennyiség) összegyűjtésre vár.

2016-ban az EU-ban¹¹ csaknem 6 605 000 lakosegyenértéknek megfelelő mennyiségű, a követelményeknek megfelelő és nem megfelelő agglomerációkban keletkezett szennyvíz összegyűjtése maradt el. Az alábbi ábra azt mutatja, hogy a célértéktől való távolság meglehetősen kicsi.

¹¹ A tagállamok és az Egyesült Királyság, amely az adatszolgáltatási időszakban még tagállam volt.

4. ábra: A szennyvízgyűjtésre vonatkozó célértéktől való távolság az EU-ban, 2012–2016 [százalékos szennyvízterhelés az összes agglomerációban. Ez a terhelés nem teljesítette a megfelelési kritériumokat az adott évben.]

A 4. ábra nem nyújt teljes képet, mert a célértéktől való távolságra vonatkozó számításokból kizártak több mint 8 300 000 lakosegyenértéket, vagyis a 2016-ban még függőben lévő határidőkhöz kötött szennyvízterhelést.¹²

3.1.1 Egyedi rendszerek vagy más megfelelő intézkedések

A REFIT-értékelés és a tagállamok által a víz-keretirányelv keretében szolgáltatott adatok egyaránt azt mutatják, hogy számos területen a nem központosított köztisztasági rendszerek (vagyis egyedi rendszerek vagy más megfelelő intézkedések¹³) jelentős nyomást gyakorolnak a víztestekre. A Bizottság vizsgálja, hogy az ezeket a rendszereket széles körben alkalmazó tagállamokban teljesülnek-e az ilyen rendszerek működtetésének a feltételei (nyilvántartásba vétel, engedélyek, megfigyelés és ellenőrzések).¹⁴

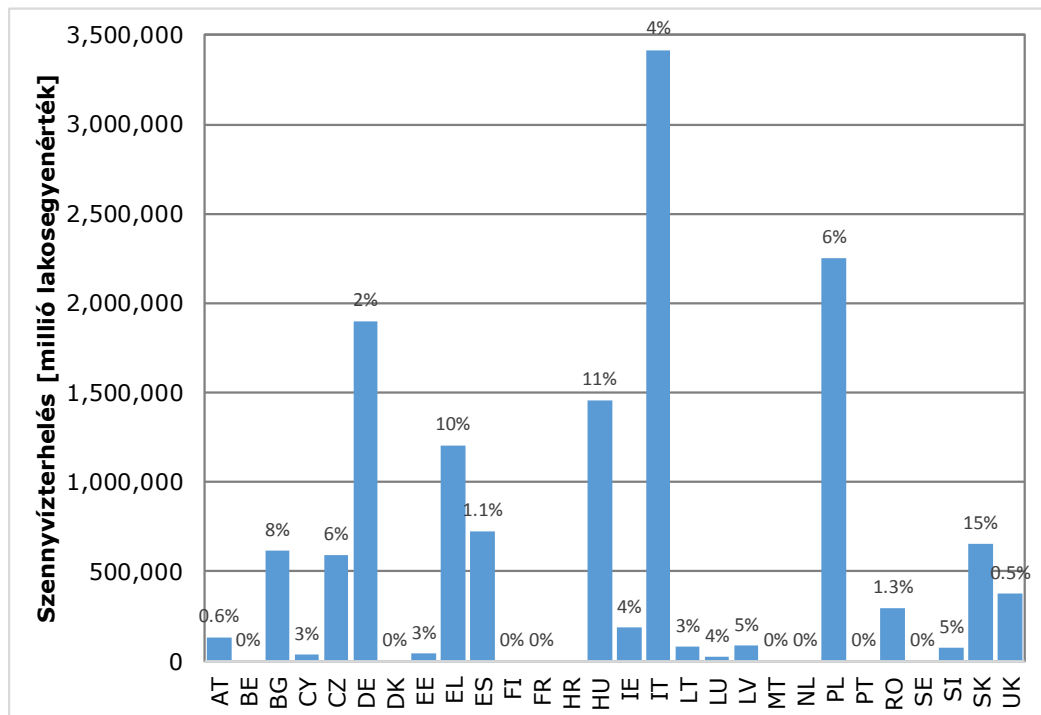
Az alábbi ábra azt mutatja, hogy mely tagállamok alkalmaznak egyedi rendszereket vagy más megfelelő intézkedéseket:

¹² Ez az újonnan kijelölt érzékeny területek vonatkozásában alkalmazott átmeneti időszakokra vonatkozik.

¹³ 3. cikk: Ahol a gyűjtőrendszerek létrehozása nem indokolt, akár azért, mert nem járna környezeti előnyökkel, akár mert aránytalanul nagy költségekkel járna, azonos szintű környezetvédelmet nyújtó egyedi rendszereket vagy más megfelelő intézkedéseket kell alkalmazni.

¹⁴ A Bizottság felszólító levelet küldött az egyedi rendszereket vagy más megfelelő intézkedéseket széles körben alkalmazó tagállamoknak, amelyben felteszi a kérdést, hogy bevezették-e a szennyvízgyűjtő rendszerekhez való csatlakozás jogi kötelezettségét, amennyiben az megvalósítható.

- Lengyelország, Magyarország, Szlovákia, Görögország, Bulgária, Csehország és Lettország arról számolt be, hogy a szennyvíz több mint 5 %-át egyedi rendszerek vagy más megfelelő intézkedések alkalmazásával gyűjtik és/vagy kezelik.
- Lengyelország, Magyarország, Görögország, Olaszország és Németország arról számolt be, hogy az egyedi rendszerek vagy más megfelelő intézkedések alkalmazásával összegyűjtött és/vagy kezelt terhelés meghaladja az 1 millió lakosegyenértéket.

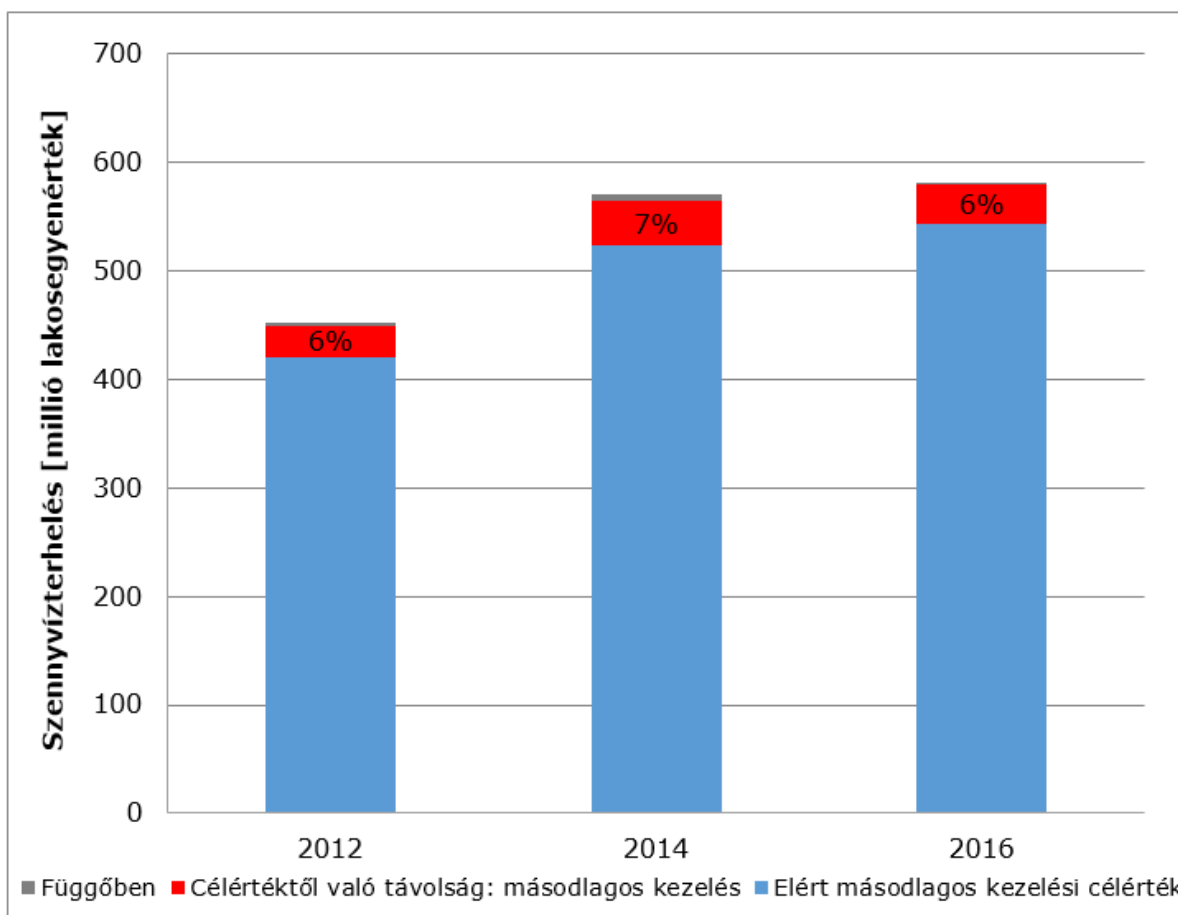
5. ábra: Egyedi rendszerek vagy más megfelelő intézkedések alkalmazása a tagállamokban 2016-ban [szennyvízterhelés az egyes tagállamok összes agglomerációjában millió lakosegyenértékben és az összes keletkezett mennyiség százalékában kifejezve]

3.2 Másodlagos vagy biológiai kezelés

- Az összegyűjtött szennyvízterhelés **6 %-át** (körülbelül **37 millió lakosegyenérték**) további, másodlagos kezelésnek kell alávetni a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvben foglalt követelményeknek megfelelően.

A tagállamoknak biztosítaniuk kell a másodlagos kezelést¹⁵ minden, 10 000 lakosegyenértéket meghaladó agglomeráció számára, valamint azon, 2 000 lakosegyenértéket meghaladó agglomerációk számára, amelyek édesvízbe és torkolatokba bocsátanak ki szennyvizet. 2016-ban az EU-ban a követelményeknek megfelelő és nem megfelelő agglomerációkban összegyűjtött szennyvízből több mint 37 116 000 lakosegyenértéknek megfelelő mennyiség másodlagos kezelésére nem került sor és/vagy még nem felelt meg a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvben meghatározott kibocsátási követelményeknek.

¹⁵ A másodlagos kezelés a szilárd anyagok eltávolítását (elsődleges kezelés) a szerves anyagok baktériumok segítségével történő lebontásával egészíti ki.

6. ábra: A célértéktől való távolság a másodlagos kezelés vonatkozásában az EU-ban, 2012–2016 [százalékos szennyvízterhelés az összes agglomerációban. Ez a terhelés nem teljesítette a megfelelési kritériumokat az adott évben.]

A célértéktől való távolságból hiányzik 300 000 lakosegyenérték, amit kizártak a számításokból, mert 2016-ban még függőben lévő határidőkhöz kötődött. Ezenfelül a nem összegyűjtött szennyvizet nem kezelték, illetve nem vették figyelembe a másodlagos kezelés vonatkozásában a célértéktől való távolság kiszámítása során.

3.3 Szigorúbb követelményeket kielégítő vagy harmadlagos kezelés

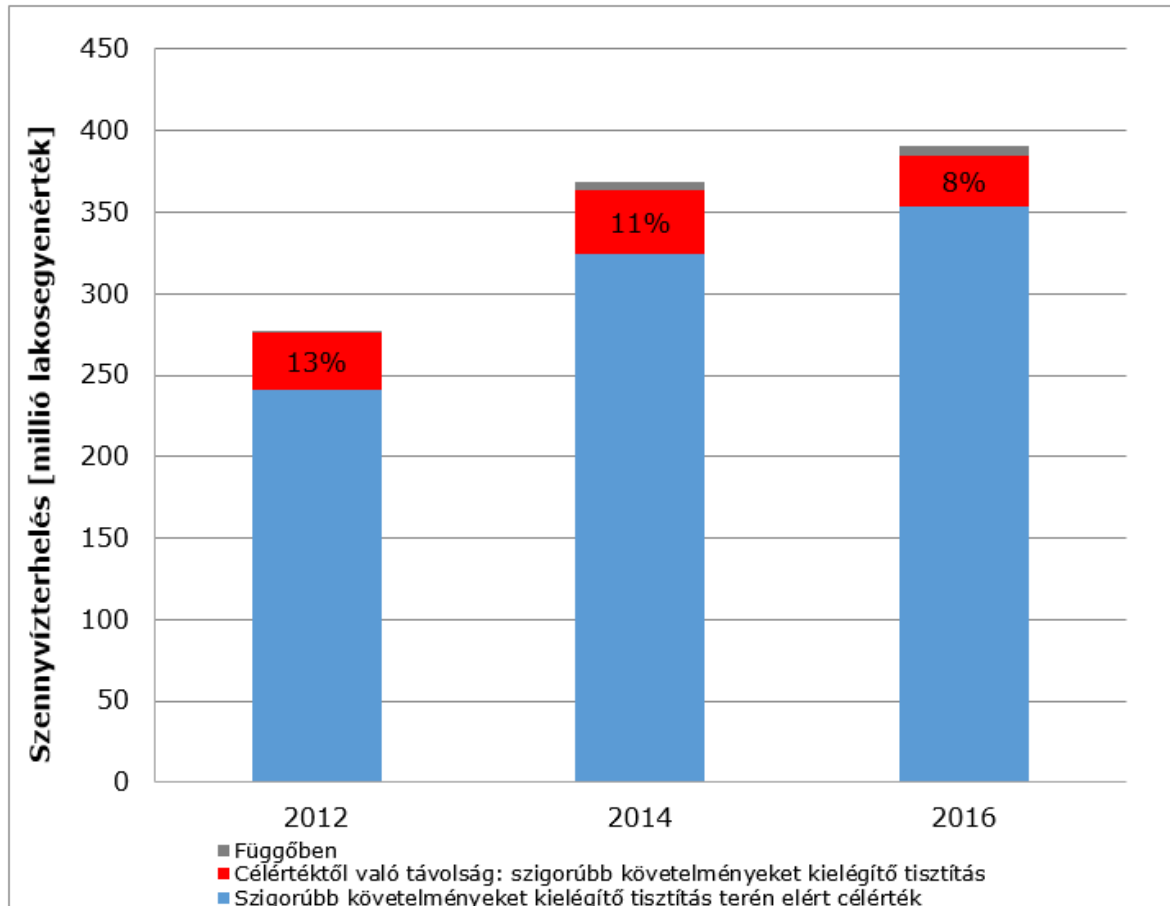
- Az összegyűjtött szennyvízterhelés **8 %-át** (körülbelül **32 millió** lakosegyenérték) további, szigorúbb követelményeket kielégítő tisztításnak kell alávetni a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvben foglalt követelményeknek megfelelően¹⁶.

A tagállamoknak általában biztosítaniuk kell a szigorúbb követelményeket kielégítő tisztítást¹⁷ a 10 000 lakosegyenértéket meghaladó agglomerációk számára, amelyek kijelölt

¹⁶ Az SWD(2019)701 dokumentum 7 %-os célértéktől való távolságot jelez. Az SWD(2019)701 dokumentumban foglalt értékelés közzétételét követően pl. Ciprus által nyújtott pontosítás eredményeképp a százalékos érték kb. 1 %-kal megemelkedett.

¹⁷ A szigorúbb követelményeket kielégítő tisztítás a foszfor vagy a nitrogén (tápanyagok) eltávolítását foglalja magában az eutrofizáció által fenyegetett vizek védelme érdekében. Ezenfelül fertőtlenítést is magában foglalhat a fürdővizek vagy a méshéjú állatok vizei védelme érdekében.

érzékeny területekre és azok vízgyűjtő területeire bocsátanak ki szennyvizet. 2016-ban az EU-ban lévő összes agglomerációban összegyűjtött szennyvízből közel 31 780 000 lakosegyenértéknek megfelelő mennyiség szigorúbb követelményeket kielégítő tisztítására nem került sor és/vagy nem felelt meg a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvben meghatározott kibocsátási követelményeknek.

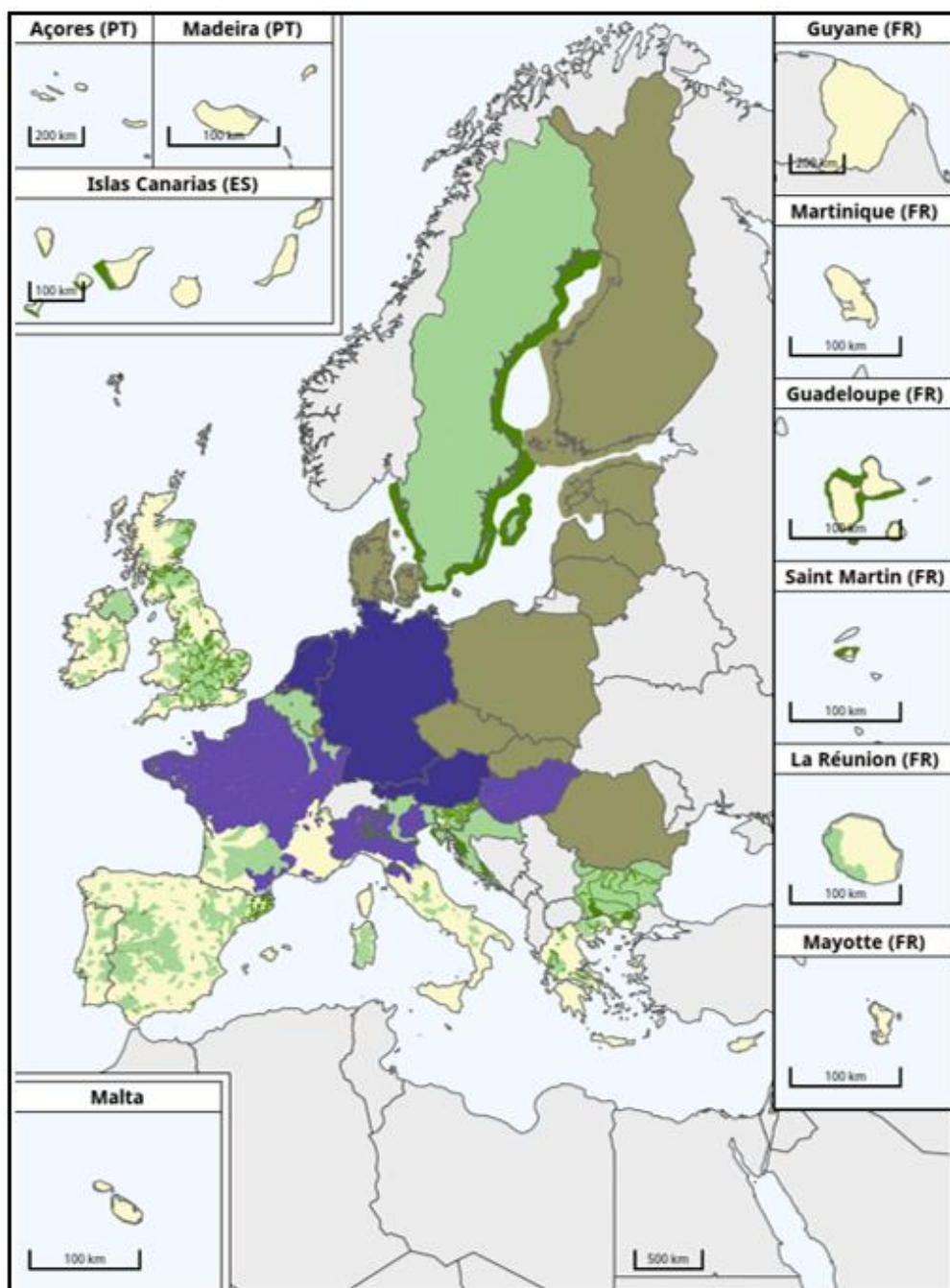

7. ábra: A célértéktől való távolság a szigorúbb követelményeket kielégítő tisztítás vonatkozásában az EU-ban, 2012–2016 [százalékos szennyvízterhelés az összes agglomerációban. Ez a terhelés nem teljesítette a megfelelési kritériumokat az adott évben.]

A célértéktől való távolság nem nyújt teljes képet, mert közel 6 300 000 lakosegyenértéket kizártak a számításokból, mivel még függőben lévő határidőkhöz kötődött. Ezenfelül a nem összegyűjtött szennyvizet nem kezelték és nem is vették figyelembe a szigorúbb követelményeket kielégítő tisztítás vonatkozásában a célértéktől való távolság kiszámítása során.

3.3.1 Érzékeny területek tagállamok általi kijelölése

Az EU területének egynegyed részén (24 %) nincs szükség szigorúbb követelményeket kielégítő tisztításra. A szigorúbb követelményeket kielégítő tisztítás szükségességét (vagyis azt, hogy az adott terület érzékeny-e) nemzeti szinten állapítják meg. A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv kimondja, hogy a szükséges kezelési szint annak a víztestnek az érzékenységétől függ, amelybe a szennyvizet kibocsátják. Amint az alábbi térképen látható, egyes tagállamok a teljes területüket érzékenynek nyilvánítják (zöld, kék és lila), míg mások csak néhány érzékeny területet jelöltek ki (ezek a zöld foltok a térkép sárga területein).

	Érzékeny terület (a tagállam az 5. cikk (2)–(3) bekezdését alkalmazza)		Érzékeny terület (a tagállam az 5. cikk (4) bekezdését és az 5. cikk (8) bekezdését alkalmazza)
	Érzékeny területek vízgyűjtő területe (a tagállam az 5. cikk (2)–(3) bekezdését alkalmazza)		Érzékeny terület (a tagállam az 5. cikk (4) bekezdését alkalmazza)
	Érzékeny területek (a tagállam az 5. cikk (2)–(3) bekezdését és az 5. cikk (8) bekezdését alkalmazza)		Közösleges területek
			Nem uniós országok

8. ábra: 2016-ban az EU-ban lévő érzékeny területek és érzékeny területek vízgyűjtő területei áttekintése.

5. cikk (2)–(3) bekezdés: szigorúbb követelményeket kielégítő tisztítás 10 000 lakosegyenértéket meghaladó agglomerációkban

5. cikk (4) bekezdés: nitrogén és foszfor 75 %-os eltávolítása

5. cikk (8) bekezdés: szigorúbb követelményeket kielégítő tisztítás vonatkozik az egész országra

4 NEMZETI VÉGREHAJTÁSI PROGRAMOK

Ez a szakasz összefoglalja a tagállamok által a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv 17. cikke alapján a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való megfelelés elérésére irányuló beruházások, valamint a szennyvízgyűjtési és -kezelési infrastruktúra telepítésére és felújítására irányuló beruházások várható költségeire vonatkozóan szolgáltatott információkat.

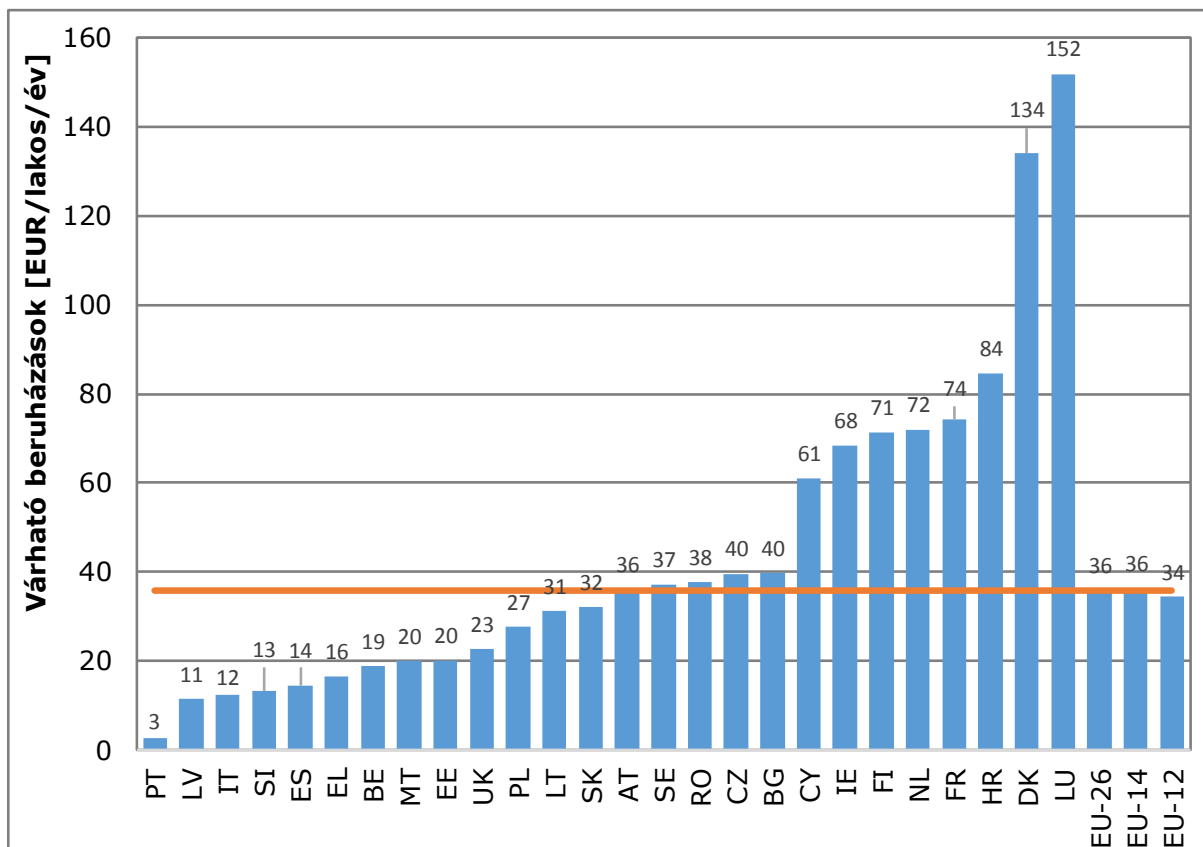
A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való megfelelés biztosításához szükséges beruházások összértéke a nemzeti hatóságok¹⁸ becslése és a nemzeti terveikben foglaltak szerint csaknem **229 milliárd EUR**. Ez a tisztítótelepeken (várhatóan több mint 166 milliárd EUR) és a gyűjtőrendszereken (várhatóan csaknem 63 milliárd EUR) végzett munkát fedezi. Összehasonlításképpen, az OECD becslése szerint az uniós országoknak 2020 és 2030 között még további 253 milliárd EUR összeget kell költeniük a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való megfelelés elérése és fenntartása érdekében¹⁹.

A „szükséges beruházások” a definíció szerint csak a követelményeknek nem megfelelő agglomerációkra terjednek ki, és nem veszik figyelembe sem a működési költségeket, sem pedig azokat a költségeket, amelyek az infrastruktúra jó állapotban való fenntartásához szükségesek, hogy az továbbra is megfeleljen a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek. Az ezen előrejelzés által lefedett évek száma országonként eltérő.

A fentiekben leírt „szükséges beruházásoktól” eltérően a „várható beruházási költségek” a definíció szerint a jövőbeni beruházások becslését jelentik, és magukban foglalják az infrastruktúra jó állapotban való fenntartásához szükséges várható költségeket, hogy az továbbra is megfeleljen a követelményeknek. Az ezen előrejelzés által lefedett évek száma országonként eltérő. A 7. ábra szerint csak két ország tervez évi 100 EUR összeget meghaladó egy főre eső beruházást. Az országok többsége arról számol be, hogy évi 40 EUR alatti egy főre eső beruházást tervez. A 7. ábrát óvatosan kell értelmezni, mivel a 17. cikk szerinti jelentésekbe nem minden tagállam foglalja bele az összes beruházási és fenntartási költséget. Ezenfelül pedig országonként eltérő az az időszak, amelyről jelentést tesznek az előrejelzés vonatkozásában: Belgium a 2009–2017 közötti időszakra tett jelentést, míg Csehország jelentése a 2016–2017 közötti időszakra vonatkozik. Az ország mérete is befolyásolhatja a 7. ábrában szereplő számokat: Luxemburg beruházásai tűnnek a legnagyobb mértékűnek, de ez valószínűleg egy kis országban tervezett egyetlen nagy beruházásnak tulajdonítható.

¹⁸ 27 tagállam és az Egyesült Királyság, amely az adatszolgáltatási időszakban még tagállam volt.

¹⁹ OECD, A szükséges beruházásokra és a finanszírozási kapacitásra vonatkozó becslések a vízzel kapcsolatos beruházások terén az EU tagállamaiban: https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/economics/OECD_study_en.htm

9. ábra: Tagállami végrehajtási programok – szennyvízgyűjtő-rendszerek és szennyvíztisztító telepek telepítésének és felújításának egy főre eső várható éves beruházási költségei [EUR/lakos/év]

Megjegyzés: Németország és Magyarország nem szolgáltatott adatokat a várható beruházásokról. Az ábrát átszelő narancssárga vonal az éves várható átlagos beruházási költséget jelöli az EU-ban.

5 A MEGFELELÉS ELŐMOZDÍTÁSA

5.1 Beruházások támogatása és finanszírozása

A Bizottság több kezdeményezést dolgozott ki a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való teljes körű megfelelésre irányuló erőfeszítések támogatására. Ezek között szerepelnek a beruházások tervezésének javítására irányuló kezdeményezések (pl. egy OECD tanulmány, amely a finanszírozási stratégiákra és a szükséges beruházásokra vonatkozó összehasonlítható adatokat nyújt), valamint az uniós kohéziós politikai finanszírozásra irányuló kezdeményezések (a 2021–2027 közötti időszakra javasolt kohéziós politika szorosan kapcsolódik a fenntartható vízgazdálkodásra vonatkozó nemzeti beruházási tervezéshez).

5.1.1 Finanszírozási stratégiák

Az OECD javaslatokat tett a finanszírozással kapcsolatos kihívások kezelésére a korlátozott finanszírozási kapacitással és magas beruházási igényekkel rendelkező tagállamokban. Ezek

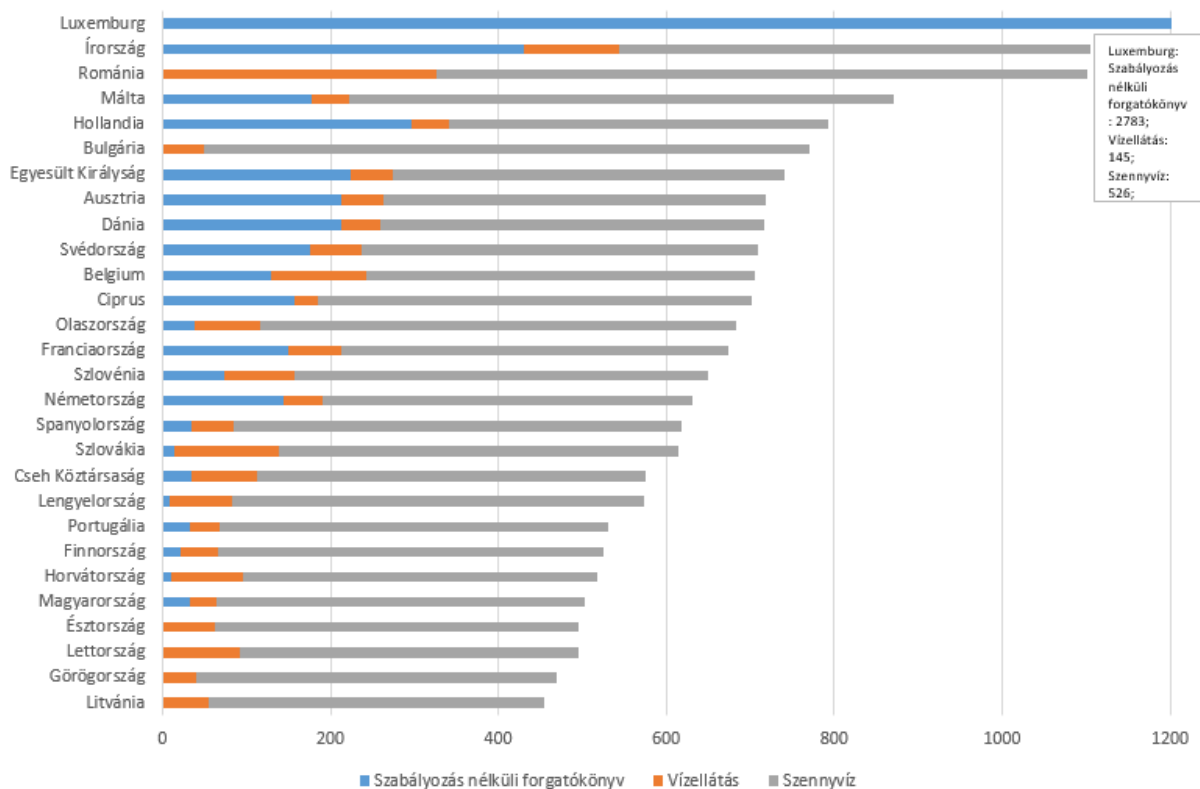
között szerepel a meglévő eszközök és pénzügyi erőforrások hatékonyabb kihasználása, a beruházási igények minimalizálása, valamint további finanszírozási források kiaknázása²⁰.

Az OECD előrejelzést adott a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való megfelelés eléréséhez szükséges beruházások összértékére vonatkozóan. Az alábbiakban található egy összehasonlító áttekintés, amely bemutatja a vízellátásra és köztisztaságra vonatkozó, egy főre eső összes többletkiadást 2030-ig, három forgatókönyv kombinálásával:

- szabályozás nélküli forgatókönyv (amit az urbanizáció határoz meg),
- az ivóvíz-irányelvnek és a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való megfelelés, valamint
- hatékonyság (az elszivárgás csökkentése a vízellátás során).

A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való teljes körű megfelelés eléréséhez szükséges beruházások halmozott többletösszege a 27 tagállamban és az Egyesült Királyságban 2020 és 2030 között 253 milliárd EUR összeget tesz ki.

szabályozás nélküli forgatókönyv + megfelelés + hatékonyság (EUR)

Forrás: OECD elemzés az Európai Bizottság és az Eurostat adatai alapján.

A forgatókönyvek leírása:

- a szabályozás nélküli forgatókönyv azt mutatja be, hogy mennyit kell költeni 2030-ig a népesség növekedésével
- a vízellátási forgatókönyv azt mutatja be, hogy mennyit kell költeni 2030-ig az átdolgozott ivóvíz-irányelv követelményeinek teljesítése érdekében
- a szennyvízre vonatkozó forgatókönyv azt mutatja be, hogy mennyit kell költeni 2030-ig a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv követelményeinek teljesítése érdekében

²⁰ Az OECD tanulmány 5. fejezete, A szükséges beruházásokra és a finanszírozási kapacitásra vonatkozó becslések a vízzel kapcsolatos beruházások terén az EU tagállamaiban: https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/economics/OECD_study_en.htm

10. ábra: Egy főre eső többletkiadások 2030-ig a szennyvíz- és ivóvízrendszerekkel kapcsolatban [EUR/lakos]
Forrás: OECD (2020)

A 9. ábra azt mutatja, hogy az összes többletkiadás legnagyobb részét a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való megfelelés érdekében a szennyvíz-infrastruktúrába eszközölt beruházások teszik ki. Az egy főre eső többletkiadások 500 és 1 000 EUR között mozognak a vízellátás és a köztisztaság vonatkozásában.

Összefoglalva, megállapításra került, hogy **számos tagállamban túl alacsonyak a jelenlegi kiadások a megfelelés eléréséhez és hosszú távú fenntartásához.**

5.1.2 Uniós finanszírozás

Az európai alapok, különösen az Európai Regionális Fejlesztési Alap és a Kohéziós Alap, fontos szerepet játszanak a szennyvíz-infrastruktúra fejlesztésében ott, ahol a tagállamoknak nincs módjuk arra, hogy megfelelő beruházásokat hajtsanak végre a szennyvízágazatban. A 2014–2020 közötti időszakra a tagállamok 15,4 milliárd EUR összeget különítettek el a kohéziós politikai alapokból a vízgazdálkodásra. A tervezett költségvetés legnagyobb részét (kb. 10,8 milliárd EUR) szennyvíztisztításra szánják, beleértve telepek és szennyvízgyűjtő rendszerek építését és korszerűsítését, és jut némi finanszírozás a szennyvíziszap-kezelésre is.²¹ 2014–2020 során a tagállamok várhatóan 17,7 millió embert csatlakoztatnak új vagy korszerűsített szennyvíztisztító létesítményekhez.²² Ez a támogatás további nemzeti és magánfinanszírozást mozgósít, és más uniós finanszírozási források egészítik ki, például a LIFE és a Horizont 2020. 2014–2018 során 300 millió EUR összeget meghaladó összes hozzájárulással a Horizont 2020 és a LIFE társfinanszírozásával több mint 70, szennyvízzel kapcsolatos kutatási és innovációs projekt támogatására került sor.²³

A 2021–2027 közötti kohéziós politikai pénzforrások vonatkozásában a Bizottság nemzeti beruházási tervek kidolgozását javasolta a finanszírozás előfeltételeként, a források lehető leghatékonyabb módon történő felhasználásának biztosítása érdekében.

5.2 Jogérvényesítés

A végrehajtási jelentésekben meghatározott, a követelményeknek meg nem felelő agglomerációk többsége kötelezettségszegési ügyben érintett. A Bizottság következetesen üldözi azokat az eseteket, amikor a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvet elégtelen mértékben vagy rosszul alkalmazzák. Azon országok esetében, amelyek 2004-ben vagy később csatlakoztak az EU-hoz, 2016–2018 során indultak ügyek, amelyek még mindig folyamatban vannak; néhány tagállam (Lettország és Litvánia) már közel áll a megfeleléshez, egy ügy (Ciprus) pedig a Bíróság előtti eljárás tárgyát képezi. Indulnak továbbá ügyek a 2014-

²¹ Európai strukturális és beruházási alapok: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/EU-Level/ESIF-Categorisation-Intervention-Fields-with-filte/8m22-gy44> és https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/key-achievements/

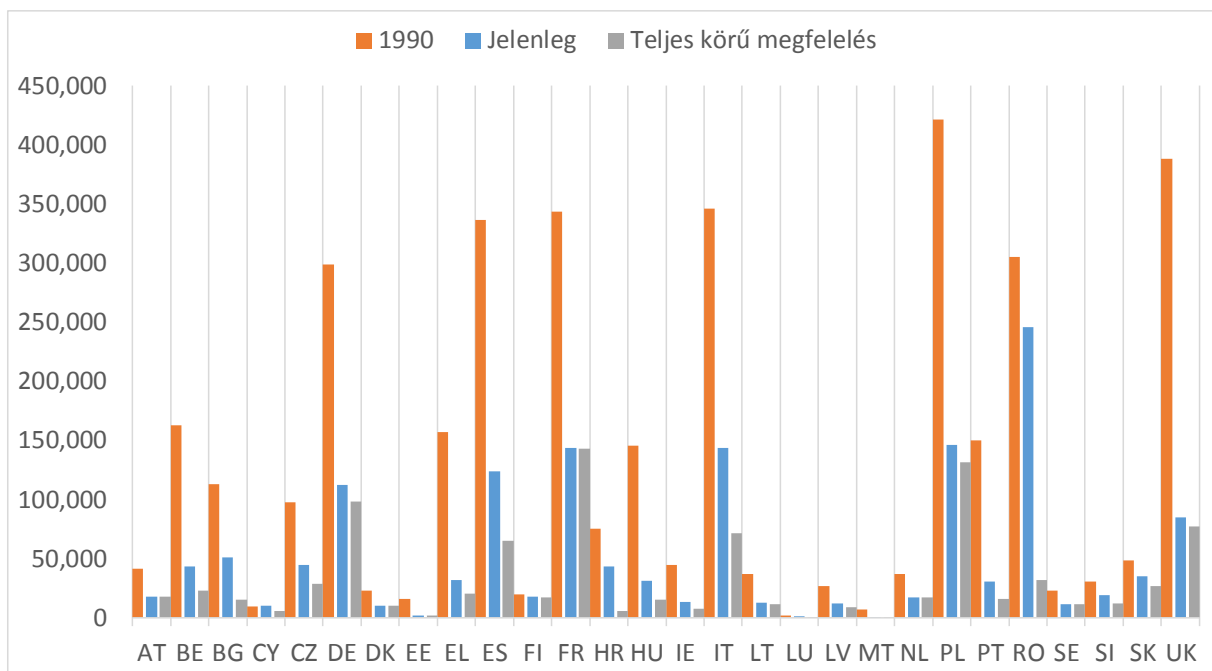
²² Európai strukturális és beruházási alapok, közös mutatók, 2014–2020: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/4ij4-23vs>

²³ Az EASME belső adatai, melyeket 2019-ben bocsátottak az ENV.C.2 rendelkezésére.

ben és 2015-ben lejárt határidőkkel összefüggésben is. Ezzel párhuzamosan régebbi ügyek a Bíróság elé kerültek második ítélet meghozatalára. A Bíróság hat ítéletet hozott, melyek közül három ítéletben 25 millió EUR összegig terjedő pénzbírságot és kényszerítő bírságot (egyösszegű kifizetesként), valamint körülbelül 30 millió EUR összegű, hathavonta esedékes kényszerítő bírságot szabott ki a tagállamokra²⁴.

6 A VÍZI KÖRNYEZETRE GYAKOROLT HATÁS

A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv kulcsfontosságú szerepet tölt be a vízi ökoszisztémák általános ellenálló képességének fenntartása terén és védi azok biológiai sokféleségét, ami elengedhetetlen a víz-keretirányelv célkitűzéseinek eléréséhez. Az elmúlt 30 évben a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv végrehajtása terén elért előrehaladás nagyban hozzájárult a folyók, a tavak és a tengerek minőségének javításához. Az alábbi ábra például a víztesteket elérő terhelések csökkenését modellezi, ami a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv végrehajtásának tudható be.²⁵

11. ábra: A tisztított szennyvíz BOI terhelésének csökkenése (tonna/év).

7 KÖVETKEZTETÉSEK

E jelentéssel a Bizottság megállapítja, hogy az EU-ban javult a települési szennyvíz gyűjtése és kezelése. A szennyvíznek a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvvel összhangban történő gyűjtése és kezelése alapvető fontosságú lépés a víz-keretirányelv célkitűzéseinek elérése felé vezető úton.

²⁴ C-205/17. sz. ügy (2018.7.25.) Bizottság kontra Spanyolország, C-251/17. sz. ügy (2018.5.31.) Bizottság kontra Olaszország, C-328/16. sz. ügy (2018.2.22.) Bizottság kontra Görögország.

²⁵ A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv értékelése (SWD(2019)701): <https://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/pdf/UWWTd%20Evaluation%20SWD%20448-701%20web.pdf>

Ugyanakkor azonban még mindig van tennivaló a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való teljes megfelelés eléréséig. Ezen irányelv végrehajtása érdekében a tagállamoknak folyamatos elkötelezettséget kell tanúsítaniuk a beruházások hatékonyabb megtervezésével, ami magában foglalja a szennyvíz-infrastruktúrák megújítására vonatkozó előrettekintő terveket. A Bizottság több kezdeményezést dolgozott ki annak érdekében, hogy segítse a tagállamokat a megfelelés elérésében.

Továbbra is a finanszírozás és a tervezés jelenti a legfőbb kihívást a vízszolgáltatási ágazat számára. Számos tagállamban a jelenlegi beruházások túl kevésnek bizonyultak a hosszú távú megfelelés eléréséhez és fenntartásához.

A Bizottság értékelte a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvet²⁶, majd hatásvizsgálatot indított azon szakpolitikai lehetőségek felmérése érdekében, amelyekkel a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv felkészíthető a jövő elvárásaira.

²⁶ Az európai helyreállítási terven belül: <https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/recovery-plan-europe>